

tíðinda
socialurin
blaðið

7,-

Nr. 88 ★ mikudagur 12. maí 1993

Byrjið oljuvinnuna nú: Og sleppið bert fólki við reinum fingrum frammat

Síða 8-9

Johann Mortensen
Tær forystingar, sum
hava havt við í nasom
projekt at gera, siga
ikkí at sleppa frammat

Anker:

Vit
basa
ikkí
vinnu-
loysi
eina

Síða 12-13

Samrøða við arbeiðs-
mannin, sum gjord-
ist forsætisráðharri
í Danmark

Jytte
Hilden,
danskur
ráðharri:

Menn hava fingið kaldar føtur

Síða 11

KFUK-skótarnir í Havn hildu 65 ára føðingardag

Orð & myndir
á baksíðuni

Johan Mortensen, stjóri á Marr & Co:

Ein ólukka lata vit Fiskasøluna selja allan fiskin

-Avtakið Føroya Fiskasølu í verandi líki og settið í staðin smærri profittorienterandi söludeildir á stovni á teimum einstu virkjunum sigur stjórin á fiskasøluvirðinguni, Marr & Co., Johan Mortensen.

Hann heldur tað vera í lagi at sanera virkini í eitt framleiðslufelag, men vísir samstundis á stóra vandin við at lata Føroya Fiskasølu søluna upp í hendi.

-Føroya Fiskasøla hefur sovið í meira enn 10 ár. Hon hevur einki gjørt fyri at skapa áhuga fyri Føroyum og føroyskum fiski sigur Johan Mortensen í samrøðu við Tíðindablaðið Sosialin.

Johan Mortensen er stjóri á eini av teimum gomlu fiskasøluvirðingunum uttan fyri Føroya Fiskasølu, nevniliga Marr & Co. Hann kann í ár halda 20 ars jubileum sum fiskasølumaður.

Sjálvur sigur hann, at Marr & Co. stendur fyri friari sølu av fiski og hevur hann hevur verið við í utviklinginum av sølu av fiski í Føroyum í mong ár.

-Eg havi ongantíð upplivað eina so undarliga tít sum í dag hesi seinastu 20 árin sum solumaður sigur Johan Mortensen.

Við hesum sipar hann fyrst og fremst til ein so javnt vánaligan marknað. Útlit er ikki gott út. Sjálvur dugur hann ikki at siggja nakran glotta á marknaðinum komandi tveji árin.

Johan Mortensen meir ikki, at vit koma upp á sama prísstøði, sum vit høvdu áður. Og hann heldur ikki, at ein óking í verðini fer at fáa serligan týðning fyri Føroyar.

Um vit so fiska 100.000 tons av fiski, so fer tað neyvan at bota munandi um veruligu kreppustöðuna í samfelagnum. Tað fer kanska at gera, at framleiðararnir klára at æna víðari, men tað fer ikki at hava munandi ávirkan á sjálvan samfelagsbúskapin.

Hóttanin eystanifr

Hann vísir til gongdina í Eystureuropa, sum hevur og fær enn stórra ávirkan á okkum. Um miðjan mai verður ein sera stór fiskivinnuframsýning í Sankta

Petersborg í Ruslandi. Hetta er tann fyrsta eystvest fiskivinnuárástevnan, sum verður hildin, og á hesi rástevnu fara sera stórar nøgdir av fiski at verða bjóðaðar fram av teimum fyrrverandi kommunistisku londunum, sum hungra eftir í fremmandum gjaldoyra.

Bara í 1991 útluttu tey eystureuropeisku londini 10 mill. tons av fiski. Útflutningurin av fiski bara økist, nú fiskurin er við at gerast ein av høvudsinntøkukeldunum av fremmandum gjaldoyra hjá hesum londum.

Nú eru hesi lond so eisini farin at góðska fiskin meira. Johan Mortensen ber tí av álvara ótta fyri teimum stóru nøgdum av fiski hesi londini fara at útflyta í næstu framtíð eisini.

Tað, sum hendir í dag, er bert byrjanin, og hon hevur longu skelkað allan marknaðin. So ein kann bara imynda sær, hvussu verður í framtíðini.

Hesi londini tosa nú eisini um góðskaðar vørur. So talan er um eina sera sera vandamikla gongd fyri Føroyar.

Eisini eru londini farin at hugsa um aling, so hetta talar ikki gott fyri Føroyar heldur sigur Johan Mortensen.

Alt hetta er komið síðani Múrurin fall.

Johan Mortensen heldur ikki, at vit hava lóyi til at argast inn á russar ella onnur lond eystanfyri fyri verandi gongd á fiskivinnuokinum. Tey royndu

bert at trøya triu marknaðarskipanina, og her hava hesi lond ein hóp av fyrimumum framum okkum. Ómetaliga stórar nøgdir av fiski, eitt lónarlag, sum liggur sera lágt o.a.

Vøru kendir fyri

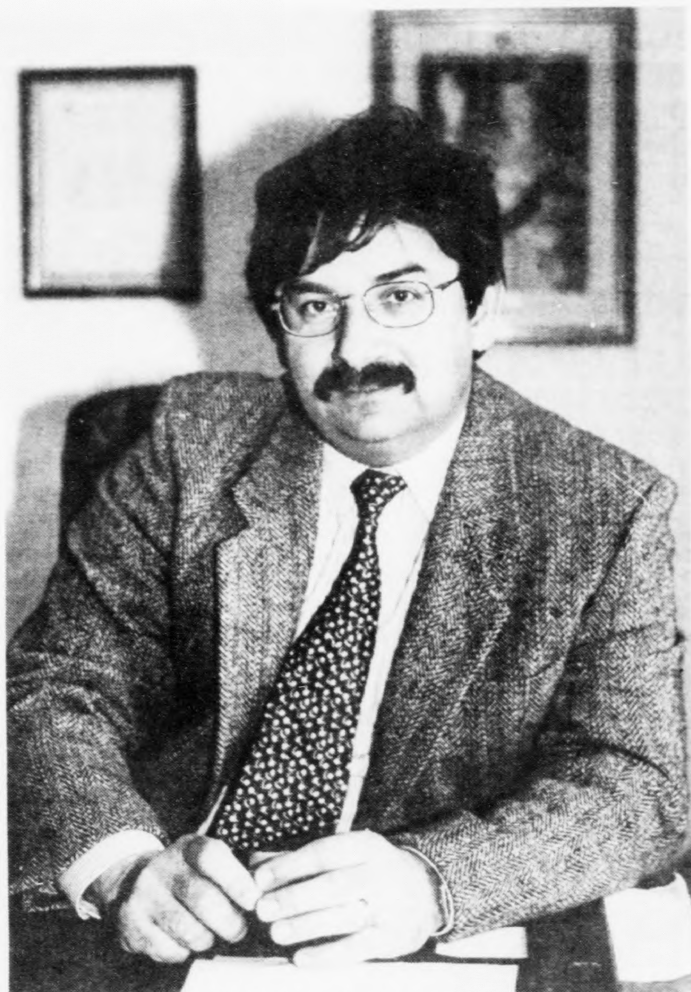
Stjóri á Marr & Co. heldur tað vera spell, at vit føroyingar skulu hava spilt okkum møguleikarnar, tí høvdu vit gjørt ilogur í framtíðina, so varð støðin helst ein onnur.

Fyrr vøru Føroyar heimskendar eitt nú fyri saltfiskin. Í dag eru vit nærum økend á altjóða marknaðinum. Føroya Fiskasøla hevur sovið í meira enn 10 ár. Einki er gjørt fyri at skapa áhuga fyri Føroyum og føroyskum fiski. Hévdi Fiskasølan verið at sær komin, tá nógvir pengar vøru til, so hevdi hon keypt upp framleiðarar av góðskaðum vørum, roykvirki, distributorar ol. innan fyri EF. Tá høvdu vit ikki verið - soleiðis sum støðin er í dag - ein meira ella minni anonymur rávøruleverandørur.

Johan Mortensen heldur, at eingi stig eru tikin frá Fiskasøluni at broyta hesa syrgiligu gongd. Tey virki, sum hava brot upp um armar og roynt nýggjar leiðir eitt nú Tvøroyrar Flakavirki og Bacalao hava sjálvi utviklað sínar vørur og

Fiskasølan littið virkin

Johan Mortensen sigur, at eingi stig eru tikin frá Fiskasøluni at broyta hesa syrgiligu gongd. Tey virki, sum hava brot upp um armar og roynt nýggjar leiðir eitt nú Tvøroyrar Flakavirki og Bacalao hava sjálvi utviklað sínar vørur og

Johan Mortensen, stjóri á Marr & Co.: -Hévdi Fiskasølan verið at sær komin, tá nógvir pengar vøru til, hevdi hon keypt upp framleiðarar av góðskaðum vørum, roykvirki, distributorar ol. innan fyri EF. Mynd Kalmar

seft tær víðari.

Fiskasølan hevur ikki verið virkin í hesi menning. Styrkin hjá Fiskasøluni var fígging, men tað er eisini horvið, nú Fiskasølan ikki skal fígga goymslur longur.

Johan Mortensen heldur, at tað einasta rétta er at avtaka Føroya Fiskasølu.

Hvat víðvíkur saneringin av fiskiðnaðinum, so heldur hann hana vera í lagi men vísir á, at tað má vera so, at hvørt virki sær hevur sína egnu söludeild. Hetta eru júst tær royndir vit hava gjørt hesi seinastu 20 árin. Fiskasølan hevur dominerað søluna og harvið eisini framleiðsluna. Nú at lata Fiskasøluna fáa einkarrætt til at selja fiskin hjá nýggja framleiðslufelagnum er at venda aftur til miðaldina.

-Eg haldi ikki tað er rætt av einum nýggjum og stórum framleiðslufelag at tvinga øll virkin til at lata eitt nú Føroya Fiskasølu at selja. Tað má vera kapping um søluna.

Bjartni Mohr segði á aðalfundinum, sigur Johan

Mortensen víðari, at sleppur Føroya Fiskasøla ikki at selja fyri øll virkin, so kann hon tað sama gevast. Hann segði eisini, at verða virkin í framleiðslufelagnum tikin úr felagnum aftur, so skulu tey verða tvingað at vera limir í Føroya Fiskasølu.

Kunna brúkarar

Johan Mortensen heldur, hóast útlit er vánaligt, at tað kortini altíð fer at vera bruk fyri føroyskum fiski, tí hann er so góður.

-Men eg haldi, at tað átti at verið gjørt eitt nógv stórt arbeiði fyri at kunna brúkarar um Føroyar. Meðan norðmenn gera eitt sera stórt arbeiði á hesum øki eitt nú við framsýningum hendir einki hjá okkum. Tað einasta útlendingar kenna til Føroyar er negatv umtala um grindadráp og vánaligan búskap.

Hyggið bara eftir Føroya Fiskasølu. Øll flakavinnan liggur í skeljasori. Tað má vera eitt útrúliga vánaligt søluarbeiði, sum

er gjørt har hesi seinastu árin.

Menninir aftan fyri Føroya Fiskasølu hava sovið á koddum, sum eita tvingulssølur, ráfiskasgrunnur ol.

Við hesum skipar Johan Mortensen til solumennmar og stjórnarar í fyrirtøkuni.

Burtur við monopoli

-Men hvørjir eru so okkara møguleikar í dag?

-Tað er ótrúliga tortort at kappast imóti tí biliga fiskinum úr Eystureuropa. Tað er eitt stórt afturstig - sum at fara aftur í miðaldina, um saneringin ber í sær, at Føroya Fiskasøla nú aftur skal hava eina monopollíknanandi støðu.

Upp á fyrispurning um vit ikki eru ov fá til at hvør skal selja sigur Johan Mortensen, at tíðin er farin frá stórum samtøkum.

-Vit mugu lata tey stórra virkini sjálvi sleppa at menna feska útflutningin og góðskingina.

-Kanst tú geva okkum trý boð upp á, hvussu vit best stæppa burtur úr kreppuni?

-Avtakið Føroya Fiskasølu. Latid stóri virkini sjálvi taka sær av søluni og laud okkum greiða út landinum frá, hvat vit kunnu. Vit eiga at arbeiða professionelt og profitorienterað við sølu fyri eygað.

Johan Mortensen heldur vit hava fleiri fyrimunur fram um í d eysturlondini, tí vit eru vanir at arbeiða við fiski, vit tosað málið og eru integreraður partur av Europa.

Stjórin á Marr & Co sigur viðari, at høvuds- endamálið hjá Fiskasøluni hevur allar dagar verið at sleppa sær av við ádrar útflytarar og menn, sum hugsa kreativt. Nú at leggja alla ábyrgdina yvir á Fiskasøluna kann enda við eini vanlukku, tí teir eru ikki menn fyri at selja okkara fisk.

Eg haldi eisini, at stjórauppgávan í Fiskasøluni alt ov oftani hevur verið misskil. Ístaðin fyri at reka politikk áttu stjórarir at

Eitt úrslit av sölupoli- tikkinum hjá Føroya Fiskasølu er, at Føroy- ar í dag er einki minni enn ein meira ella minni unonvmar ra- veruleverandørur

lagt seg eftir at selja fisk og einki annað.

Tað, sum altið hevur verið galið í Føroyum, er sölulíðið, og tað hevur ongantíð verið so vánaligt sum hesi seinastu árin leggur hann aftrat.

Uppboðssøla í løkum lima

-Men hvat við løkum sjálvum?

Vit hava roynt at stríð- ast fyri bara at yvirleva. Ein hevur ongantíð kunnað gjørt nakað konstruktivi söluarbeidi, tí tað hevur verið so forlort at fingið fisk at selt. Fiska- solan hevur rætt og slætt lagt hald á hann heldur enn at lata virkini selja har tey fáa mest fyri fiskin.

Tí heilsu eg gleðiliga, at uppboðssøla er komin á Toftum. Hitt við stýring og tvangsinleggning er fann tíð

Johan Mortensen heldur tað vera skeiðt bara at finnast at Men hevði onkur vilji verið til at staðið saman, so høvdu vit við heimsins besta fiski kunnað fingið nógv meira burtur úr.

Hvi ikki hugsa stórrí. Hvi ikki hava framsýn- ingar í Paris, Milano, Rom osfr. Hvi ikki gera eitt gastronomiskt institutt í Føroyum, hagar vit kunnu bjóða góðum alitjóða

gestakokkum arbeiði og gera nakrar løyroyskar fiskarættir, sum kunnu marknaðarlýst um alla verðina.

Bara fyri 15 árum síð- ani vóru vit nógv meira internationalir.

Tað er skipanin sum treingir til eina justering og sanering.

Tað er so einkult. Vit skulu skapa og framleiða eina vøru og selja hana við vinningi. Johan

Mortensen heldur uppboðssøluna á Toftum vera eksenplariska og heldur, at hon fer at visa vegin. Eg vóni, at menn standa saman um uppboðssøluna, tí har hevur tu tær frú marknað- arkreittirnar. Bara tað at teir broyttu sölulíðimar til semnapartin fyri at laga seg til vinnulívið, visur, at har hevur tu eitt organ, sum beinanvegin virkar. Johan Mortensen sigur

at enda, at tíðin er farin frá tí kooperativa tankanum. Stovan hjá flakavirkjunum er eitt úrslit av tí vánaliga sölupolitikkinum.

Avtakið tí Føroya Fiskasølu í naverandi líki og setið í staðin minni profitorienterandi sölulíðir á stovn á einstøku virkjunum.

jan

Leggia vit ikki til brots í oljuvinnuni nú:

Gerast Føroyar luxus ellisheim

-Skulu vit bara dúva upp á fiskivinnuna, so verða Føroyar sum fráliður eitt avanserað luxusellisheim, har alt tað unga fólkíð er farin av landinum, og har tað sita eftir menn, sum skriva søgur um gamlar dagar. Tað verður eitt land uttan framtíð sigur Johan Mortensen, stjóri í Marr & Co.

Hann heldur, at vit beinanvegin eiga at fara inn í oljuvinnuna og í hesum sambandi fer hann saman við øðrum í vikuni undir at stovna felagið "Føroya Oljuídnadur". Tíðinda- blaðið Sosialurin hevur tosað við hann um m.a. ætlaninar við hesum nýggja felagnum.

Tað einasta alternativíð, sum kann bjarga Føroyum, er oljan - heldur í hvussu er Johan Mortensen. Í tí sambandi arbeiða Johan Mortensen og aðrir við at stovna ein vinnufelagsskap, sum skal arbeiða við eini komandi oljuvinnu.

-Vit mugu í gongd nú. Øll, sum hava áhuga fyri hesum, skulu vera við sigur Johan Mortensen.

Ætlanin er at kalla sam- takið Føroya Oljuídnadur Allir einstaklingar, kommunur, vinnulívsfólk

og onnur, sum hava áhuga fyri oljuvinnu kunnu vera við.

-Tað má ein alternativ vinna til, og her meti eg bert oljuna sum ein møgu- leika. Gera vit einki í Føroyum og bara lata standa til og biða, so søkka vit bara longur og longur nið- ur í avgrundina.

Byrja nú

Johan Mortensen vónar, at oljuraðleggingameyndin kemur til ta greiðu niður- støðu, at vit skulu byrja her og nú.

-Men tað eru nógv við mær, sum bera ótta fyri, at hetta teir arbeiða við er eitt 10 ára projekt, og tí kemur einki at henda leggur hann aftrat.

-Men eru olja og Føroya framtíð ikki stór ál- varsmál, at ein eigur at fyrireika tað væl, áðrenn ein gevur grøni ljós?

-Tú kanst eisini fyri- reika teg so væl, at alt samfelagið doyri út, áðrenn teir mongu nevdimar eru ldnar við sítt arbeiði.

Taka vit onnur lond t.d. Bretland, so er har ein

-Hvørki vinnulívs menn ella politikarar, sum hava havt fingrarar alt ov langt framnu í ivasomum projektum, skulu hava nakar við oljuvinnuna at gera. Her skal eitt nýtt og ungt ættarlið sleppa framut heldur Johan Mortensen, stjóri

oljuvinna, sum alla tðina skundar undir gongdina - sum trýstur á, soleiðis at nevndir ikki sleppa at steðga einum náturligum útviklingi. Í Føroyum hava nevndirnar alt at siga, og tá einki trýst verður lagt á tær, so kunnu tær gera sum tær vilja. Og hetta kann merkja, at eingin gongd kemur á yvirhøvur.

Og tað er hetta, sum m.a. er endamálið við nýggja oljusamtakinum. Tað skal royna at skunda undir og fyrireika eina komandi oljuvinnu í Føroyum.

-Skulu vit bara dúva upp á fiskivinnuna, so

verða Føroyar sum fráliður eitt avanserað luxusellisheim, har alt tað unga fólkíð fyri langan tíð síðani er farið av landinum, og menn sita og skriva søgur um gamlar dagar.

Tað verður eitt land uttan framtíð.

Latid tey ungu sleppa framat

-Men skulur tú ikki tey fólk sum siggja, hvussu illa vit hava handfarið okkara fiskastovnar netup við ut gera út ov stórar iløgur eftir stuttari tíð og sum sigu, at nú ma annað skal fáast á?

-Ju. Tí eri er pura samdur um. Og tí haldi eg, at hvørki vinnulívs menn ella politikarar, sum hava havt fingrarar alt ov langt framni í ivasomum projektum, skulu hava nakað við oljuvinnuna at gera. Her skal eitt nýtt og ungt ættarlið sleppa framat.

jan